

ЗАТВЕРДЖЕНО

Міністр
освіти і науки України

“ _____ ” _____ 2017 р.

ПОГОДЖЕНО

Голова Національного агентства із
забезпечення якості вищої освіти

“ _____ ” _____ 2017 р.

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

другий (магістерський)

(назва рівня вищої освіти)

магістр

(назва ступеня, що присвоюється)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 03 Гуманітарні науки

(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 032 Історія та археологія

(код та найменування спеціальності)

Видання офіційне

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київ

2017

ЗМІСТ

I.	Преамбула.....	3
II.	Загальна характеристика	4
III.	Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти.....	5
IV.	Перелік компетентностей випускника.....	5
V.	Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання.....	7
VI.	Форми атестації здобувачів вищої освіти.....	8
VII.	Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.....	9
VIII.	Перелік нормативних документів, на яких базується стандарт вищої освіти	10

I. Преамбула

1.1. Стандарт вищої освіти України другого (магістерського) рівня галузі знань 03 – гуманітарні науки, спеціальності 032 – історія та археологія.

Затверджено і введено у дію наказом Міністерства освіти та науки України, № ___ від “___” _____ 2016 р.

Розробники стандарту:

Філінюк Анатолій Григорович, голова науково-методичної підкомісії, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Венгерська Вікторія Олексіївна, член науково-методичної підкомісії, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Михальський Ігор Сергійович, секретар науково-методичної підкомісії, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Державного закладу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка;

Посохов Сергій Іванович, член науково-методичної підкомісії, голова науково-методичної комісії з гуманітарних наук та богослов’я доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історіографії, джерелознавства та археології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Райківський Ігор Ярославович, заступник голови науково-методичної підкомісії, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Смитнина Олена Валентинівна, член науково-методичної підкомісії, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри археології та етнології України Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Розглянуто та схвалено на засіданні підкомісії 032 “Історія та археологія” науково-методичної комісії з гуманітарних наук та богослов’я (НМК 4) сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України. Протокол № від “ ” 2017 р.

Погоджено з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, протокол № ___ від “ ___ ” _____ 2017 р.

II. Загальна характеристика

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Обмеження щодо форм навчання	Немає
Освітня кваліфікація	Магістр історії та археології (з можливим додаванням назви спеціалізації відповідно до освітньої програми вишу)
Кваліфікація(-і) професійна(-і) (тільки для регульованих професій)	-
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти магістр Спеціальність історія та археологія Спеціалізація Освітня програма
Опис предметної області	<i>Предметна область:</i> система знань про історичне минуле України та людства, причино-наслідковий зв’язок історичних подій і процесів, тенденції історичного поступу та

закономірності функціонування людського суспільства, особливості формування й побутування матеріальної та нематеріальної історико-культурної спадщини.

Об'єкти вивчення та діяльності:

- минуле України та людства в усіх його проявах;
- пам'ятки археології, історії та культури, історична пам'ять, історична політика, соціокультурні практики у минулому та сьогоденні;
- категоріальний апарат, теоретичні концепції та методичний інструментарій, які використовуються під час історичного пізнання;
- значення та смисли діяльності людей у минулому, загальнолюдські і національні цінності, представлені в наукових фактах, текстах, речових пам'ятках, пам'ятках духовної культури та у соціальних практиках.

Цілі навчання:

- оволодіння дослідницькими практиками, зокрема сучасними теоретико-методологічними засадами і методами вивчення та інтерпретації історичного минулого;
- вироблення навичок професійної (аналітичної, викладацької, консультативної, комунікативної, організаційно-методичної) діяльності;
- формування здатностей застосовувати набуті знання та навички для вивчення, збереження та використання культурного спадку, вирішення актуальних проблем сьогодення.

Теоретичний зміст предметної області:
система наукових теорій, концепцій, гіпотез, принципів, категорій, методів, які використовуються у процесі історичного пізнання.

Методи, методика та технології (якими має оволодіти здобувач вищої освіти для застосовування на практиці):

загальнонаукові і спеціально наукові методи, які застосовуються під час здійснення історичних та археологічних досліджень, а також методика і технології, які використовуються для вивчення, збереження та використання пам'яток історії і культури.

Академічні права випускників	Мають право продовжити навчання на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти.
Працевлаштування випускників	Магістр історії та археології може працювати в науковій, організаційно-управлінській та освітній галузях; на викладацьких та інших посадах у закладах загальної середньої освіти, ВНЗ 3–4 рівнів акредитації (за наявності в освітній програмі циклу психолого-педагогічних та методичних дисциплін і проходження відповідних практик); в органах державної влади і місцевого самоврядування; в аналітично-інформаційних інституціях; у друкованих та електронних засобах масової інформації; у соціальних і культурних закладах, громадських організаціях, партіях тощо.

III. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття другого (магістерського) рівня галузі знань 03 – гуманітарні науки, спеціальності 032 – історія та археологія

– на базі першого (бакалаврського) рівня – 90 кредитів ЄКТС.

Мінімум 50% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених стандартом вищої освіти.

IV. Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати складні задачі та проблеми в галузі історії, археології, архівознавства, музеєзнавства, пам’яткознавства, етнології та ін., в процесі різнопланової фахової діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації; 2. Вміння організовувати творчі колективи з метою розв’язання комплексних міжпредметних проблем; 3. Здатність застосовувати набуті знання та навички у практичних ситуаціях, виявляючи ініціативу та підприємливість; 4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації; 5. Здатність взаємодіяти з представниками інших професійних груп гуманітарної сфери.

	<p><i>Додатково для освітньо-наукових програм:</i></p> <p>6. Здатність до творчого мислення, яке полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>1. Здатність виявляти та опрацьовувати історичні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти та узагальнювати цю інформацію;</p> <p>2. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних наук, застосовуючи інформаційно-комунікативні технології та інформаційні бази даних;</p> <p>3. Вміння створювати тексти однією з іноземних мов з використанням термінів, які прийняті в фаховому середовищі;</p> <p>4. Здатність брати участь у дискусії з певної наукової проблеми, у різних формах наукової комунікації;</p> <p>8. Здатність відрізняти специфіку у підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки;</p> <p>9. Вміння застосовувати принципи та методи педагогіки і психології у навчально-виховному процесі в середніх, професійно-технічних закладах та в системі післядипломної освіти.</p> <p><i>Додатково для освітньо-професійних програм:</i></p> <p>10. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної спеціалізації при розробці (у відповідності до певних вимог) наукових проектів прикладної спрямованості, а також при вирішенні певних практичних проблем;</p> <p><i>Додатково для освітньо-наукових програм:</i></p> <p>10. Здатність в межах обраної спеціалізації здійснювати інноваційні дослідження, які спрямовані на вирішення фундаментальних наукових проблем, вміння готувати результати наукових досліджень до оприлюднення у фаховому середовищі;</p> <p>11. Вміння застосовувати сучасні методи викладання історії та суміжних дисциплін у вищих навчальних закладах.</p>

V. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

Класифікація в когнітивній (пізнавальній) сфері

Знання	<i>Здатність запам'ятовувати або відтворити:</i>
---------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> – глибокі знання в межах спеціалізації з позначенням новацій останнього часу; – специфіку розвитку історичного пізнання в конкретні історіографічні періоди, в тому числі й на сучасному етапі; – професійні норми в галузі історії та археології; – основні етапи наукового пошуку в галузі історії та археології та завдання кожного з них; <p>Додатково для освітньо-наукових програм:</p> <ul style="list-style-type: none"> – теорію й практики критичного осмислення уявлень про минуле у суспільстві, правила побудови наукових гіпотез.
Розуміння	<p><i>Здатність розуміти та інтерпретувати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – основні теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки; – шляхи формування репрезентативної джерельної бази при розробці певної історичної проблематики; – зв'язок та різницю між історичними фактами у джерелі та історіографічними фактами у науковій літературі; – вибір методології та методів при здійсненні власного дослідження; <p>Додатково для освітньо-наукових програм:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вузлові наукові проблеми, зв'язок між гіпотезою та методом, логічні наслідки певного припущення, зіставлення його з відомими теоретичними побудовами.
Застосування знань	<p><i>Здатність використовувати вивчений матеріал в нових ситуаціях:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснювати взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, оцінювати альтернативні варіанти інтерпретації основних тенденцій та особливостей історичного розвитку людства у певні історичні періоди; – аналізувати взаємозв'язки між позицією професійного історика та пануючими у суспільстві поглядами на минуле; – демонструвати навички професійного спілкування з використанням іноземної мови; – виявляти ініціативу, яка спрямована на збереження та управління культурною спадщиною; <p>Додатково для освітньо-наукових програм:</p> <ul style="list-style-type: none"> – брати участь у здійсненні реальних дослідницьких проектів; – застосовувати сучасні методики викладання у вищій школі;
Аналіз	<p><i>Здатність розбивати інформацію на відповідні компоненти і розуміти їх взаємозв'язок:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – аналізувати явища та процеси світової історії з урахуванням

	<p>сучасних теорій суспільного розвитку;</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначати інформаційний потенціал конкретних історичних джерел при вирішенні певної наукової проблеми; – досліджувати життя та діяльність конкретних людей з урахуванням досягнень сучасної біографістики; – здійснювати експертизу пам'яток матеріальної та духовної культури, в тому числі з метою їх подальшого використання в сфері туризму та рекреації.
Синтез	<p><i>Здатність поєднувати частини разом, щоби одержати ціле з новою системною властивістю:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – визначати соціальні функції історика в нових умовах; – встановлювати ефективну комунікацію з представниками інших гуманітарних та природничих наук; – обґрунтувати мету та завдання власного дослідження з урахуванням актуальних проблем сьогодення; <p><i>Додатково для освітньо-наукових програм:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – обґрунтувати наукову новизну власного дослідження з урахуванням сучасних наукових досягнень; – розширювати джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових експедиціях, шляхом створення нових джерел (усна історія та ін.).
Оцінювання	<p><i>Здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – критично оцінювати ступінь розробленості дослідницької проблеми та отриманих результатів фахівцями; – визначати вплив на хід та результати дослідження традицій певних наукових шкіл; – узагальнювати результати власного дослідження; <p><i>Додатково для освітньо-наукових програм:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – аргументувати зв'язок теми обраного наукового проекту (магістерської роботи) з пріоритетними напрямками розвитку світової науки; – рекомендувати шляхи продовження власного дослідження.

Класифікація в емоційній (афективній) сфері

Сприйняття	<p><i>Бажання (направленість) студента:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – вивчати, зберігати та популяризувати культурний спадок різних регіонів України; – аналізувати взаємозв'язок вітчизняної, європейської і світової історії та гармонізувати історичну пам'ять різних спільнот; <p><i>Додатково для освітньо-наукових програм:</i></p>
-------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> – використовувати інноваційні форми і технології сучасної української та зарубіжної історичної науки та освіти;
Реагування	<p><i>Активна участь студента в навчальному процесі:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – відповідати сучасним вимогам до організації навчального процесу; – використовувати європейський досвід організації навчального процесу; <p><i>Додатково для освітньо-наукових програм:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – обговорювати зміст, план і перспективи оптимальної реалізації науково-навчальних завдань.
Ціннісна орієнтація	<p><i>Визнання та підтримка певних цінностей:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – налаштованість на консолідацію суспільства; – дотримання демократичних цінностей, вироблених у процесі історичного розвитку; – доводити історичну своєрідність, культурне та етнонаціональне розмаїття України; – виявляти повагу до різноманітних національних спільнот як невід’ємної складової історії України; – співпрацювати з носіями різних історичних і культурних цінностей; – визнавати роль і значення історичної науки та освіти в процесі євроінтеграції України.
Організація та концептуалізація	<p><i>Засвоєння певної системи цінностей:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – дотримуватись концепції міжнаціонального та міжкультурного діалогу в Україні; – виявляти спільні й відмінні риси в підходах українських і зарубіжних істориків та археологів; – створювати умови для комунікації із представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій.
Характеристика системи цінностей	<p><i>Дотримання певної системи цінностей:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов’язків; – переглядати результати власної праці та визнавати власну відповідальність за свої вчинки; – практикувати дотримання етичних принципів ведення дискусій та оприлюднення результатів наукової праці; – поширювати кращий досвід професійної діяльності, демонструвати гідну соціальну поведінку, дотримуватися здорового способу життя.

VI. Форми атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	<p>Атестація здійснюється у формі кваліфікаційного екзамену та/або публічного захисту магістерського дослідження як кваліфікаційної роботи.</p>
Вимоги до кваліфікаційної роботи	<p>Для публічного ознайомлення зі змістом магістерської роботи та запобігання академічного плагіату вони мають бути розміщені на web-ресурсах відповідного структурного підрозділу вищого навчального закладу. Виконання роботи передбачає поглиблення, систематизацію, закріплення теоретичних знань, а також вдосконалення практичних навичок, отриманих здобувачем за час навчання в магістратурі. Робота має продемонструвати рівень опанування автором методик здійснення історичних та археологічних досліджень і навичок творчого розв'язання інтелектуальних завдань. Захист кваліфікаційної роботи передбачає виявлення здатності випускника аналізувати історичні джерела, аргументовано викладати результати свого дослідження, а також рівня його підготовленості до самостійної практичної роботи.</p>
Вимоги до атестаційного/єдиного державного кваліфікаційного екзамену (екзаменів)	<p>Складання здобувачем кваліфікаційного іспиту з історії та археології передбачає перевірку рівня його теоретичної фахової підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти за цією спеціальністю.</p>
Вимоги до публічного захисту (демонстрації)	<p>Захист магістерської роботи здійснюють у відкритому режимі (публічно).</p>

VII. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

У ВНЗ повинна функціонувати система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;

3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;

4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;

6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;

7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;

8) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти;

9) інших процедур і заходів.

Система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за поданням ВНЗ оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, та міжнародним стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти.

VIII. Перелік нормативних документів, на яких базується стандарт вищої освіти

1. Закон України “Про вищу освіту” // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Національний класифікатор України: Класифікатор професій ДК 003:2010. – К.: Видавництво “Соцінформ”, 2010.

3. Національна рамка кваліфікацій // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.

4. Перелік галузей знань і спеціальностей // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.

5. "Наказ Міністерства освіти і науки України № 600 від 01.06.2016 “Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти”.